Sf. proroc Ilie Tesviteanul

Viaţa şi minunile Sfântului prooroc Ilie

Creştinătatea ortodoxă prăznuieşte în fiecare an, la această dată, amintirea unuia din cei mai populari sfinţi, proorocul Ilie Tesviteanul, ale cărui minuni săvârşite în timpul vieţii pământeşti, ca şi sfârşitul miraculos, — răpit la cer, într'un car de foc, — au izbit în chip deosebit închipuirea poporului, atribuindu-se de acesta puterea de a deslănţui trăznetul mâniei pedepsitoare a lui Dumnezeu.

Mărturiile pe care le avem despre viaţa acestui purtător al cuvântului dumnezeesc şi plin de darul profeţiei sunt acelea relatate pe larg, în ultimele două din cele patru cărţi intitulate Regii, *în Sfânta Scriptură şi menţiunea cuprinsă în cartea doua din* Paralipomena *(cap. XXI).*

Inainte de a încerca să o repovestim, întemeiaţi pe acele mărturii, se cuvine să amintim împrejurările istorice în care a apărut şi s'a impus atenţiei conducătorilor şi poporului, personalitatea excepţională a proorocului Ilie, pentru a desprinde în deplina semnificaţie, importanţa şi rostul activităţii lui.

La începutul veacului IX înainte de era creştină regalitatea ebraică, impusă poporului cu multă îndemânare, de David, atinge apogeul în timpul domniei lui Solomon, fiul său. Cultul lui Iehova cunoscu şi el o strălucire neasemănată în zilele acestui monarh de proverbială înţelepciune, care înălţă la Ierusalim, în cinstea Dumnezeului unic, un templu renumit în tot Orientul. Totuşi, spre sfârşitul vieţii, gloria domniei lui a fost întunecată de îngăduinţa culpabilă pe care a arătat-o faţă de idolatria unora dintre femeile lui. După moartea lui Solomon, regatul ebraic se împarte: din cele douăsprezece triburi sau seminţii, numai două, Iuda şi Veniamin, rămân credincioase lui Roboam, fiul lui Solomon, iar celelalte, alcătuind regatul de Nord, al lui Israel, îşi aleg conducător pe Ieroboam, fost pe vremuri rob al monarhului defunct şi fugit de urgia acestuia în Egipt, de unde a fost chemat pentru a fi ales rege peste Israel.

La rivalităţile politice se adaogă şi schisma religioasă, deoarece Ieroboam, temându-se ca nu cumva supuşii lui, cari se duceau în fiecare an la Ierusalim, în capitala regatului Iuda, spre a sacrifica Dumnezeului unic al evreilor, să fie atraşi de partea lui Roboam, institue cultul idolatric al viţelului de aur, în cele două oraşe aşezate la extremităţile regatului său, Dan şi Betel, silindu-i să se închine acestuia.

Unul din urmaşii lui Ieroboam, anume Ahab, a cărui domnie se întinde între anii 876—855 a. C., ridică chiar, din îndemnul soţiei lui, Iezabel, fiica regelui fenician al Sidonului, un templu idolului Baal, ordonând să fie doborîte toate altarele lui Iehova din regat şi prigonind pe credincioşii acestui cult.

Impotriva acestui schismatic şi idolatru şi pentru restabilirea cultului Dumnezeului unic se ridică atunci cu o vehemenţă neînduplecată în faţa morţii chiar, purtătorii cuvântului dumnezeesc, acei nabi cum îi numeau evreii şi între cari Ilie Tesviteanul se impune cu o autoritate necontestată de cei mai mulţi şi temută de conducători.

Numele lui îi vine dela locul naşterii, în apropierea cetăţii Tesbi sau Tesvi din ţinutul Galaadului, în Transordania. Tatăl lui se numea Sovac şi era din seminţia preoţească a lui Aaron. Misiunea de cuvântător în numele Domnului, hărăzită proorocului Ilie, i s'a revelat tatălui acestuia, printr'o vedenie pe care a avut-o, chiar la naşterea prunculuí: se făcea că mai mulţi bărbaţi în straie albe învăluiau pe noul născut în vălvătae de flăcări şi-i dădeau să mănânce o văpae aprinsă. Inspăimântat de cele văzute, Sovac s'a dus la Ierusalim, unde s'a destăinuit unuia din preoţi, care era înzestrat şi cu darul prezicerii. Acesta îl linişti, tălmăcindu-i vedenia ca un semn al extraordinarei vocaţii profetice a pruncului, al cărui cuvânt „va fi ca focul de puternic şi de lucrător", având să judece pe Israel „cu sabie şi cu foc".

Intr'adevăr, creşterea copilului şi ajungerea lui în vârsta tinereţii n'au desminţit aceste aşteptări. Arăta o aplecare deosebită către preoţie, trăia într'o ingerească neprihănire şi singurătatea îl exalta, îndemnându-l către meditaţie pioasă şi rugăciuni. Tinereţea lui solitară îl ţinuse departe de viaţa lesnicioasă şi moravurile îngăduitoare, prea îngăduitoare, din oraşe. Dar când află de restabilirea cultului idolesc şi de păngărirea altarelor lui Iehova, socoti că nu-i mai era îngăduit să se ţină departe. Ahab însuşi se proclamase marele preot al cultului lui Baal căruia-i înălţase o capiştе, în chiar cuprinsul palatului său. Pe acest Ahab nu s'a sfiit Ilie să-l înfrunte pentru purtarea lui, mustrându-l cu aspre cuvinte şi ameninţând cu secetă dacă nu se va întoarce la credinţa Dumnezeului cel adevărat. Cea dintâi profeţie publică ştiută a Tesviteanului, de atunci datează, astfel rostită:

Viu este Dumnezeul puterilor, Dumnezeul lui Israel, dinaintea căruia stau, că nu va fi în anii aceştia rouă şi ploaie, decât numai prin cuvântul gurii mele. *(C. III, Regii, XVII,1).*

S'a întâmplat atunci întocmai după cuvântul proorocului şi arşiţa a pustiit pământul, împiedicându-l să rodească şi aducând foametea în ţară, adeverindu-se astfel cele rostite odinioară de Moisi către poporul lui Israel: Va fi cerul deasupra capului tău de aramă şi pământul de sub tine de fier. *Ilie plecă din Samaria şi după porunca Domnului se ascunse într'un loc depărtat de oameni, mult spre răsărit, anume lângă pârâul Horat sau Carit de lângă Iordan, unde corbii îi aduceau de mâncare în fiecare zi, dimineaţa şi seara, pâine şi carne, de băut având alături apa Horatului. Curând însă şi apa puţină a acestuia secă de uscăciunea cea mare şi atunci Domnul, nevoind să piară slujitorul lui cel credincios, îi vorbi în acest fel:*

Scoală-te şi te du la Sarepta, cetatea Sidonienilor şi acolo rămâi, că am poruncit unei femei văduve să te hrănească. *(C. III, Regii, XVII,9). Ilie porni şi ajungând dinaintea porţilor Sareptei, văzu o femee văduvă care aduna câteva despicături de lemne. Îi ceru de băut şi o îmbucătură de pâine ca să-şi astâmpere foamea, dar femeia-i răspunse că nu are acasă decât un pumn de făină şi puţin untdelemn într'un ulcior, abia cât să guste ea şi copilul ei, după care nu le va rămâne decât să moară de foame. Proorocul a sfătuit-o atunci să facă aşa cum îi spusese: să-i aducă lui o bucăţică de azimă coaptă în cenuşe, iar de hrana ei şi a copilului să nu se îngrijească, pentrucă vor avea cu îndestulare făină în copae şi untdelemn în ulcior, până în ziua când Dumnezeu va da iarăşi ploaie, răcorind pământul şi aducând belşug ţarinelor. Şi s'a întâmplat întocmai după cuvântul proorocului, care prin puterea nemărginitei lui credinţe avea şi darul facerii de minuni.*

Văduva pe care Ilie nu a lăsat-o să moară de foame împreună cu copilul ei era, cum am arătat, din Sarepta Sidonului, care nu se afla sub stăpânirea lui Israel, — deci o străină. Se cuvine subliniat acest caz, pentrucă el dovedeşte, împreună cu altele, cum ar fi legea lui Ezechiel asupra străinilor, profeţiile asupra universalităţii mântuirii şi alte exemple din viaţa profeţilor (Elizeu primind pe sirianul Naaman), că Vechiul Testament a cunoscut şi practicat mila pentru aproapele chiar când el nu era israelitean.

S'a întâmplat apoi, după minunea înmulţirii făinei şi untului-de-lemn, că fiul văduvei, lovit de o boală cruntă, îşi dădu duhul în puţine zile. Durerea mamei era atât de mare şi-i păru proorocului atât de puţin meritată încât Ilie invocă ajutorul divin spre a readuce la viaţă copilul ceeace izbuti în adevăr, uimind pe toţi cei cari aflară de această miraculoasă înviere şi făcându-i să vadă în el un om al lui Dumnezeu. Copilul pe care l-a readus la viaţă avea să fie şi el mai târziu prooroc, anume Iona, înghiţit şi lepădat teafăr după trei zile, de un chit uriaş, prefigurând în acest fel, moartea şi învierea Mântuitorului.

După trei ani încheiaţi de secetă şi foamete, Dumnezeu îi porunci lui Ilie să se înfăţişeze dinaintea regelui Ahab şi să încerce a-l întoarce dela practicarea cultului idolatru al lui Baal. La mustrarea acestuia, că răsvrăteşte pe Israel, i-a răspuns Ilie: Nu eu răsvrătesc pe Israel, ci tu şi casa tatălui tău, devreme ce aţi uitat poruncile Domnului şi v'aţi plecat spurcatului idol Baal. *(C. III, Regii, XVIII,18).*

Ca să arate puterea Domnului celui adevărat şi neputinţa lui Baal, Ilie i-a propus lui Ahab să cheme tot poporul lui Israel pe muntele Carmelului, împreună cu cei 450 de profeţi mincinoşi ai lui Baal şi alţi 450 cari jertfeau în păduri şi erau hrăniţi dela masa Iezabelei. Ahab primind, la ziua hotărîtă se strânse mulţime nenumărată, venind şi profeţii lui Baal.

Dinaintea tuturor Ilie vorbi astfel, mustrându-i: „Până când veţi şchiopăta de amândouă glesnele? Dacă Domnul este Dumnezeu, urmaţi-l, iar dacă Baal este Dumnezeu, pe el să-l urmaţi. *(C. III, Regii, XVIII, 21).*

Această alternativă în care-i punea Ilie pe israeliţi, silindu-i să aleagă deschis, fără îngăduinţa vre-unui compromis, înfăţişează iarăşi un moment demn de reţinut şi de subliniat, din activitatea proorocului şi, în general, din acea a profeţilor, a căror îndatorire esenţială era de a proclama pe Iehova. Dumnezeul unic, accentuând caracterul lui de Dumnezeu universal, împotriva tendinţelor particulariste ale evreilor şi împotriva plăsmuirilor idolatre, pieritoare ca tot ce-i ieşit din mână omenească.

Provocarea sau prinsoarea propusă de profetul lui Iehova a fost primită de cei mincinoşi, ai lui Baal şi ea s'a desfăşurat astfel: luându-se două junci, au fost trase la sorţi şi jertfite: una idolului Baal, cealaltă lui Dumnezeu. Preoţii idolului fenician au invocat zadarnic, din zori până la amiază, focul din cer care să mistuie jertfa. Venind rândul lui Ilie, acesta turnă apă deasupra altarului clădit din douăsprezece pietre, închipuind cele douăsprezece seminţii ale lui Israel şi se rugă apoi Dumnezeului lui Abraham, Isaac şi Israel, să aprindă jertfa. Rugăciunea-i fu ascultată şi holocaustul fu mistuit cu pietre cu tot de văpaia cerească, în văzul poporului, care prosternându-se cu faţa la pământ, proclamă: „Cu adevărat acesta este unul Dumnezeu şi nu este altul afară de el". Proorocul porunci după aceea poporului să prindă pe profeţii cei mincinoşi şi să-i arunce în torentul Chisonului, unde au pierit până la unul. Rugându-se apoi iarăşi, cerul se acoperi de nouri groşi şi ploaia căzu cu îmbelşugare, răcorind pământul şi făcându-l să rodească.

Ilie trebui să înfrunte însă mânia Iezabelei, care auzind în ce fel fusese daţi pieirii preoţii lui Baal, trimise să-l prindă pe profet şi să-l ucidă în acelaş chip. Fugind de prigonirea acesteia, ajunse în Bersabea ţinutului Iuda şi de acolo, rătăcind în pustie, şi adormind la umbra unui copac, fu deşteptat din somn de un înger, care-i spuse: „Bea şi mănâncă, fiindcă-ţi rămâne mult drum de bătut". Sculându-se Ilie văzu la capul lui un ulcior cu apă şi o azimă; bău şi mâncă şi prinzând puteri, merse patruzeci de zile şi nopţi, până ce ajunse pe muntele Domnului, Horeb. Acolo locui într'o peşteră şi Dumnezeu îi grăia îmbărbătându-l. Iar după câtăva vreme îi porunci să meargă în Siria, spre a unge ca rege pe Hazael-şi apoi pe Elizeu, ca profeţi în locul lui, ceeace Ilie făcu întocmai. Pe Elizeu îl găsi arând şi punând asupra lui haina, acesta cunoscu atunci că-i era dat darul profeţiei şi după ce jertfi un bou dela plug, mâncându-l cu toţi ai lui, porni în urma lui Ilie.

Ilie (gravură după un tablou de Rubens)

Intr'acestea, regele Ahab se făcu vinovat de o nelegiuire pentru care îşi atrase blestemul lui Ilie, în împrejurările următoare: voind să cumpere via unui vecin al său, Nabot, ca să-şi facă grădină de zarzavat, şi acesta refuzând, pentrucă era pământ părintesc de care-i venea greu să se despartă, Ahab, la îndemnul Iezabelei, a tocmit martori mincinoşi împotriva lui Nabot, să spună că a hulit pe Dumnezeu şi pe rege, făcând astfel să fie lapidat, iar via confiscată în folosul său. Ilie îl blestemă, prezicând ruina casei lui, şi moartea lui Ahab şi a Iezabelei, mâncaţi de câini. Auzind acestea, Ahab se înspăimântă şi pocăindu-se se umili cu atâta râvnă încât Dumnezeu ridică blestemul deasupra capului lui, cruţându-l pentru timpul vieţii şi amânând pedeapsa rostită de profet, pentru timpul domniei lui Ochozias, fiul lui Ahab. Moartea acestuia fu groaznică şi prin ea cuvântul Domnului rostit prin gura profetului s'a adeverit întocmai. Căzând de pe o terasă înaltă şi simţindu-se rău, muri în chinuri.

Răpirea la cer a lui Ilie, petrecută în împrejurări miraculoase, este ultimul episod din viaţa pământească a proorocului, care până acum este „viu în trup". El va fi iarăşi văzut de oamenii cei muritori trupeşte, înaintea venirii a doua pe pământ a lui Iisus, când va pătimi de sabia Antichristului, învrednicindu-se atunci şi de cinstea de mucenic în oastea sfinţilor, pe lângă aceea de prooroc grăitor al cuvântului Dumnezeesc.

In Paralipomena *(C. II, cap. XXI) se mai face menţiune despre o înştiinţare... postumă pe care ar fi primit-o dela Ilie, Ioram, regele Iudeilor, fiul lui Iosafat, în care, pentru fărădelegile şi practicile lui idolatre, profetul îl vesteşte că va muri dintr'o boală de pântece, care-l va face să-şi verse măruntaele. Ceeace s'a şi întâmplat.*

MIHAI NICULESCU

Legende şi datini în legătură cu Sfântul Ilie

In folklorul românesc sfântul Ilie este dintre sfinţii privilegiaţi.

De el se leagă o seamă de legende şi de credinţe, care mai de care mai înflorită de imaginaţia populară. Foarte variate, după regiuni, aceste legende au însă câteva elemente comune pe care vom încerca să le schiţăm. Astfel Ilie apare ca un rumân trebi. Bucuroşi de cele aflate, că Ilie era bun gospodar şi se înstărise, bătrânii se culcară în me şi fiul lor.

şură unde nora le spuse că doar-

Târziu în noapte, când Ilie se întoarse dela treburi, îi eşi în cale copilul cel luat de suflet şi-i spuse:

— „Tată, tu umbli pretutindeni şi te osteneşti cu muncă şi mare bătaie de cap, pe când nevastă-ta te necinsteşte pe tine şi-ţi necinsteşte casa. Uite-o, că şi acum chiar doarme c'un ticălos în patul tău din şură!

Ilie a rămas ca de piatră când a auzit aceste blăstămăţii ne mai pomenite. De mânie n'a mai văzut înaintea ochilor, cu mintea n'a mai cercat să gândească şi 'n alt chip, ci mergând deadreptul la patul lui din şură, şi zărind cu adevărat pe doi inşi dormind într'însul, a scos sabia şi i-a tăiat". (Tudor Pamfile, „Sărbătorile de vară la Români", pag. 173, 174).

In casă mare i-a fost mirarea şi mai mare durerea, când a găsit pe femeia sa care i-a spus că în şură se aflau părinţii săi veniţi să-l vadă şi că fiul său doarme liniştit pe cuptor.

Ilie se căina amarnic când a văzut că diavolul, sub chipul copilului său, l-a îndemnat la această crimă îngrozitoare.

Cu durere în inimă, îndată după îngroparea creştinească a părinţilor, Ilie porni în lume să îşi caute liniştea sufletului.

Pe drum întâlni nişte oameni cari făcuseră foc mare şi săriau peste el, cerând lui Dumnezeu ploaie. Sări şi el şi îndată cerul se acoperi de nouri şi picuri îmbelşugaţi de ploaie porniră să cadă din înaltul cerului.

„Iaca, le zise Ilie oamenilor, eu v'am dat ploaie.

— Cum? începură oamenii să strige, Dumnezeu ne-a dat-o, nu tu; dar ia mai stai dacă-ţi dă mâna, să iei numele lui Dumnezeu în deşert, că-ţi arătăm noi!

Ilie, cum a văzut că gluma se îngroaşă, a sbughit-o la fugă; fugea el, fugiau şi oamenii după dânsul ca să-l prindă.

Şi când era gata-gata să pună mâna pe el, iată că Dumnezeu trimite din cer un car de foc, care-l ia şi-l ridică la sine.

— Ei, Ilie, îi zise Dumnezeu, aşa-i că păcătuişi?

— Am păcătuit, Doamne, şi de greu păcat îmi voiu da seama, dar diavolul m'a împins să-l fac.

Şi ce ai porni împotriva diavolului, dacă ţi l-aş da în mână? l-a întrebat Dumnezeu.

— L-aş sfărâma, Doamne!

Dumnezeu i-a dat atunci *tunetul*, să *tune* şi să trăsnească după diavol. Şi Ilie când a început să tune şi să trăsnească, ai fi crezut că lumea se prăpădeşte. De aceea Dumnezeu, văzând că Sf. Ilie este prea puternic, i-a luat o mână şi un picior, lăsându-l aşa.

Astfel ciung şi schiop este şi acum; de aceea nu poate umbla singur, ci, când voeşte să pornească goană după draci, se urcă în carul său".

(Tudor Pambfile, op. cit.).

Intr'o variantă din jud. Botoşani, diavolul a apărut sub chipul preotului din sat şi a luat asupră-şi păcatul ce va face Ilie omorînd pe tatăl său şi pe mama sa.

In această variantă, rătăcind spre a afla vreun chip de iertare a păcatului său, Ilie întâlneşte pe un călugăr care îl învaţă să la o cioată de păr uscat, s'o pună în pământ şi s'o ude până va înverzi, va înflori şi se vor coace roadele.

Când s'au copt perele, călugărul a venit şi i-a spus că sunt în păr atâtea pere câte păcate are el. Souturând călugărul pomul, au căzut perele; numai două au rămas, păcatele de pe urma uciderii părinţilor. Şi i-a spus călugărul lui Ilie că numai când va vedea cele două pere căzând să ştie că Dumnezeu l-a iertat deplin.

Când au căzut şi ultimele două pere, a venit un înger şi l-a luat pe Ilie la cer unde Dumnezeu i-a dat tunetul spre a ucide cu el pe diavol, care l-a îndemnat la rău.

Dar Ilie, spune legenda, a fost aprig în mânia sa răzbunătoare şi a ucis, pe lângă draci, mulţime mare de oameni şi a dărâmat multe case.

Dumnezeu i-a luat, pe când dormea, o mână şi un picior, ca să fie mai puţin puternic.

Prin Vâlcea circulă o variantă după care sfântul Ilie era în armată (la *loagăr*) pe când diavolul l-a trimis să-şi prindă nevasta cu ibovnicul. Şi cum era *necăjicios*, repede a tăiat cu paloşul pe cei pe care-i credea păcătoşi, dar carî nu erau alţii de cât părinţii săi.

Ilie porni apoi într'o căruţă cu cai de foc, să spună lui Dumnezeu păţania sa.

Pentru pedepsirea diavolului, Dumnezeu i-a dat un *biciu* cu care a gonit pe diavoli din cer.

Reproduc aci, pentru pitorescul lui, un fragment din legendă, aşa cum a fost auzită de Tudor Pamfile:

„Dracii văzând că Sf. Ilie o să-i mature şi n'o să mai rămâie nici picior din ei, au început să strige la Dumnezeu:

— Ho, Doamne, nu ne prăpădi pe toţi, că nu se mai închină lumea ţie!

Dumnezeu i-a zis atunci lui Ilie să-i lase mai uşor, dar numai când or face ei zavistii, de or răscoli nori, şi or face viforniţi, atunci să săgeteze. Sf. Ilie cum l-a lăsat, dracii aşa au încremenit, fiecare unde s'a brodit: Tartorul şi cu alţi draci mai mari căzuseră în fundul pământului şi acolo au rămas până în ziua de azi; alţii, când au căzut din cer, au intrat în pământ numai până la genunchi şi aşa au încremenit; alţii au căzut pe pământ, prin fântâni, prin văi, munţi, dealuri, râpi, prin pomi şi prin tot felul de locuri, unde sunt şi astăzi; alţii au rămas spânzuraţi prin văzduh, unii cu gurile în jos şi aşa sunt încremeniţi până astăzi"

Tartorul şi cu dracii din fundul pământului au făcut iad acolo unde bagă Tatăl pe oamenii păcătoşi; cei de pe pământ zavistuesc oamenii şi îi învaţă cum să facă relele şi le ajută. Dracii cei din ape sunt cei pe cari îi scot muierile vrăjitorese de-i trimit în cutare ori cutare loc, la cutare slujbă. Toţi aştia sunt cei cari fac să se înece oamenii, împiedicându-i de picioare când înoată şi răstoarnă luntrile.

Cei cari au rămas spânzuraţi prin pomi, sunt cei cari *dau brânci* să cadă jos oamenii de prin pomi.

Cei cari sunt spânzuraţi prin văzduhuri, au făcut *vămi* şi ţin calea lor la oamenii cari mor, şi vămuesc şi nu-i lasă să treacă în cer la raiu, până nu le plătesc şi lor ceva, ori în bani, ori în *ţeleturi*. Cei ce sunt cu gurile spânzurate în jos, slobod noaptea, dela *scăpătatul* soarelui până 'n răsărit, bale din gură. Acestea sunt *balele vrăjmaşului*. Unele cad prin fântâni, altele în apele curgătoare, altele prin ierburi. Ele au putere de omoară pe om, îl îmbolnăvesc greu, dacă se întâmplă ca vreun om să le bea în apă ori să se culce unde sunt ele căzute".

Balele dracilor ar fi foarte periculoase, dacă stelele nu le-ar prinde, nelăsându-le astfel să cadă pe pământ, unde, când cad, aduc molimi.

Când diavolii se apucă de *zavistii*, Ilie după ei cu tunetul. Când aud huruitul căruţei sale, dracii se acund care pe unde găseşte, mai ales pe după câini şi în capre. De aceea este credinţa că, pe timp de furtună, e bine sa nu ţii pe alături câini şi capre, că sfântul Ilie trăsnind pe draci te poate trăsni şi pe tine. Ferestrele se închid ca să nu intre Ucigă-l toaca. Impelitatul se mai ascunde şi prin scorburi, aşa că trebuie să te fereşti de arbori în vreme de furtună. Mai bine să te ude decât să te ardă trăsnetul.

Se face cruce când fuge Ilie cu telegarii printre nori, pentru că Dumnezeu i-a spus să nu dea trăsnetul în *cruce nouă*.

După această legendă din Vâlcea, Sf. Ilie ar fi pornit cu tunetul pe urma încornoraţilor în vremea când Sfânta Maria purta în pântece pe Domnul Isus şi „când a trăsnit Sf. Ilie, s'a tremurat şi Domnul Hristos în Maică-Sa şi atunci Domnul Hristos l-a blăstămat să i se usuce mâna cea dreaptă şi să nu mai săgeteze decât cu stânga".

Intr'o a treia variantă din Catanele (jud. Dolj), culeasă de acelaş neobosit Tudor Pamfile, Ilie este muncitor şi diavolul i se arată sub masca unui consătean.

După uciderea părinţilor, Ilie s'a spovedit la 40 de preoţi şi al patruzecilea i-a spus că va fi mântuit de va umple o vale, în timp de 9 ani, cu lemne şi când va fi plină să dea foc lemnelor şi el să sară în pălălaie.

Făcând astfel, Dumnezeu a văzut că are suflet bun şi l-a luat în cer.

După altă variantă Ilie a vrut să se arunce de pe un deal cu căruţa cu cai, dar Dumnezeu l-a ridicat la cer şi i-a zis să i se usuce mâna dreaptă, cu care şi-a ucis părinţii din îndemnul diavolului.

In jud. Buzău cred oamenii că Ilie tocmai se libera din armată când i-a ieşit în cale Incornoratul în chip de om şi l-a îndemnat să-şi ucidă soţia că se ţine cu tată-său şi el şi-a omorît părinţii crezând că este tatăl său şi soţia sa.

Rugându-se în genunchi, Dumnezeu i-a dat un car de foc cu doi cai şi un bici cu care să trasnească pe diavol.

Sunt încă sumedenie de legende şi credinţe legate de populara figură a acestui viteaz Ilie Tonans spaima dracilor. Cititorul le poate găsi în admirabila carte a lui Tudor Pamfile ca şi în volumele Elenei Sevastos sau ale lui S. Fl. Marian.

RADU A. STERESCU

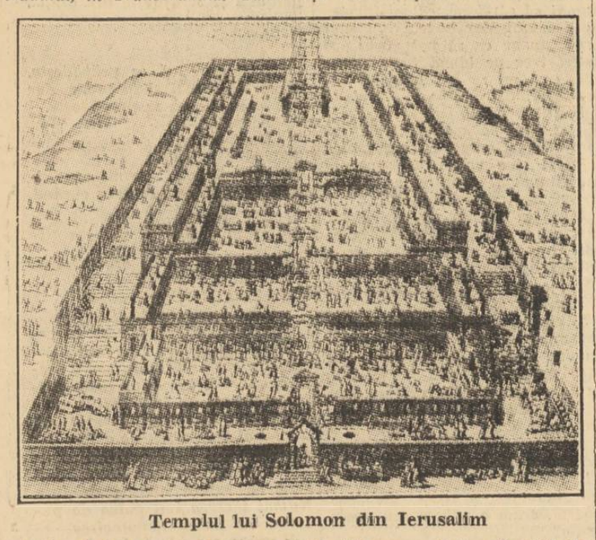

Templul lui Solomon din Ierusalim

A fost clădit în anul 1006 a. C., de Solomon, distrus în 606 de Nabucodonosor, regele Babilonului, reclădit de Zorobabel către 536, restaurat de Irod în anul 46 şi ruinat până'n temelii de Romani, la 70 d. C.

(După o stampă dela Biblioteca Naţională din Paris).

Benjamin West : Ilie învie pe fiul văduvei din Sarepta

Sfântul care fulgeră şi tună

de preotul HARALAMBIE ROVENŢA

Profetul Ilie, sărbătorit în mijlocul verii, la 20 Iulie, se bucură de o veneraţiune deosebită la poporul nostru. El e sfântul care tună şi fulgeră, trăznitorul care distruge ascunsele peşteri lumeşti în care se furişează Satana. De-aci zicala: „trăzni-l-ar sfântul Ilie!"

Ca un Neptun al mărilor, sf. Ilie zboară deasupra norilor ţinând în frâu caii de foc ai văzduhului. Această călătorie cerească, fulgerătoare şi minunată, explică în mintea poporului tunetele şi fulgerele de vară. Icoanele bisericilor ni-l înfăţişează în trăsură regească, suind spre ceruri, în praful norilor, cu zgomot de tunet şi lumini de fulger. Ploaia dela sf. Ilie aduce belşug şi bucate...

O icoană unică între sfinţi. Nume care s'a impus nu numai poporului nostru, dar tuturor poporelor creştine şi chiar celor necreştine.

Prestigiul religios al acestui sfânt apare fără egal şi în Noul Testament. Ilie era socotit profetul cel mai ales, care avea misiunea să premeargă pe Mântuitorul însuş (Marcu, IX, 11-12) Chiar persoana lui Isus Christos era închipuită de mulţi ca o nouă arătare a sfântului Ilie. Doar Moise şi Ilie, din tot Vechiul Testament au cinstea să fie arătările cereşti la schimbarea la faţă a Mântuitorului, pe muntele Taborului (Matei, XVII. 3-4).

Ce fapte au învrednicit pe sf Ilie să se ridice la atâta veneraţie în faţa popoarelor?

A trăit ca om, acum vreo 2800 de ani, deci mult înainte de venirea Mântuitorului. Scriptura ni-l descrie ca „un om păros şi încins la coapse cu un brâu de piele". (II, Regi 1, 9). El apare în plină activitate profetică, în timpul regelui Ahab din Izrael. Un om ca noi, în trup, hrănindu-se doar din „azimă de orz şi un urcior cu apă". Profet însă în slujba adevărului veşnic, s'a suit prin vrednicia vieţii lângă Dumnezeu însuş.

Singur, fără arme, nici prieteni, lipsit de puterile şi stăpânirile lumii, retras adesea în pustiu, persecutat de moarte, sfântul Ilie înfrunta pe regele Ahab, cu regina acestuia, Iezabela. Puterea lui e de sus, deci veşnic biruitoare.

Ahab trebue să fi fost în adevăr un rege rău: „nici unul până la el, nu-l întrecuse în rele", după cuvântul Scripturii. Pentru frumuseţea idolatrei Iezabela, cât şi pentru prietenia străinului ei tată din Sidon, Ahab părăseşte comorile sufleteşti ale poporului. Dumnezeul cel adevărat e înlocuit, după placul Iezabelei, cu zeul păgân Baal. Preoţii adevăraţi sunt alungaţi şi ucişi. Iezabela, păgâna, îşi bate joc, ca regină, de închinătorii lui Dumnezeu. Baal, zeu de lut, avea să introducă în ţară minciuna idolatră, desfrâul păgân, laşitatea slugarnică a unui popor, ce-şi

Gustave Doré: Ilie răpit la cer, pe un car de foc

pierde credinţa, de frică sau din parvenire.

Un singur profet rămâne să înfrunte această ticăloşie regească: *Ilie*, din ţinutul Galaadului.

Trimişii lui Dumnezeu n'au frică nici grabă, nici ambiţii Dar vai semeţilor al căror prag e păşit de profetul Domnului. Ilie îndrăzneşte să înfrunte pe regele său, pentru fărădelegile săvârşite, în numele Regelui ceresc, vestind cu sentinţă divină că „nu va fi în anii aceştia nici rouă, nici ploaie, fără numai după cuvântul meu".

Ahab va fi luat amenintarea, ca pe o glumă, sau ca pe o neputincioasă dorinţă. In loc de pocăinţă, trufaşul rege caută să ucidă pe îndrăzneţul profet. Cu atât mai rău pentru cap şi pentru popor. Profetul se retrage în pustiu căci n'are nevoie de multe. Dar cuvântul lui Dumnezeu e adevăr. urmează trei ani de secetă, fără pic de apă. Foamete, uscăciune şi jale. Nici caii regeşti n'au ce să mănânce.

Profetul Ilie rabdă şi aşteaptă. El ţine în mână, cu învoirea divină, lacătele izvoarelor. Fără deslegarea lui, nu plouă picătură în Israel. Rege şi popor au să sufere încercarea lui Dumnezeu. Trec însă trei ani, fără să vină mântuitoarea căinţă. Dimpotrivă, tot mai multă răutate, idolatrie şi desfrâu.

E un moment de istorie în care se decide soarta unui popor, cu un destin măreţ. Amorţeala păcatului nu-l poate trezi. Prăbuşirea pare definţivă.

In această ultimă clipă, glasul profetului Ilie s'aude din nou.

Pe muntele Carmel, el provoacă pe rege, pe popor şi pe servii lui Baal. Acolo rugăciunea sa aprinde jertfa adevărată către Dumnezeu cel viu. Cuvântul său trăzneşte pe idolul Iezabelei, fulgeră semeţia regelui, răstoarnă profanările laşilor servi ai lui Baal şi restabileşte încrederea în spiritualitatea eternă a celui ce singur este Domn.

Pe Carmel, sfântul Ilie câştigă bătălia spirituală, cu puterea vădită a minunii cereşti, care revarsă foc mistuitor de păcate şi apoi sloboade ploaia răcoritoare peste Israel. Acolo, ca şi pe muntele Sinai, s'a întors ceasornicul multor veacuri, tocmai în clipa în care conştiinţa omenească încetase să mai nădăjduiască spre unicul Mântuitor. Ilie, ca şi Moise, a fost unealta lui Dumnezeu în această răsturnare a inamicilor lumii. Victoria de pe Carmel înseamnă în istorie mai mult decât oricare bătălie războinică. Căci adevăratele victorii istorice sunt acelea prin care voia şi lumina lui Dumnezeu pătrund mai adânc în conştiinţa unui popor.

Scriptura ne învaţă că biruinţa profetului Ilie a fost desăvârşită. A trebuit însă să fulgere şi să trăsnească cu „foc din cer" pe nelegiuiţii cari, chiar după minunea de pe Carmel, îl prigoneau spre ucidere. El purifică şi arde uscăturile. Servii lui Baal sunt ucişi chiar de poporul trezit din amăgire. Ahab şi Iezabela îşi primesc groaznică pedeapsă la sfârşitul vieţii, şi mulţi aiţi nelegiuiţi sunt mistuiţi de focul din cer, pogorît la cuvântul sfântului Numai sfântul n'are moarte. Un car de foc şi cai de foc au suit pe sf. Ilie, prin vârtej de vânt, la cer, alături de Dumnezeu pe care îl servise.

De atunci, profetul Ilie fulgeră şi tună cu „foc din cer" pe cei fărădelege cari, din păcat sau laşitate, se aşează împotriva voii lui Dumnezeu. Icoană necruţătoare, fără compromis, sfântul Ilie a rămas chipul ceresc care trăzneşte dracile lumii.

Istoria se rpetă. Azi, parcă am fi atunci. Suntem şi noi în clipa hotărîtoare de pe Carmel... Păcatele s'au sălăşluit între noi. căci mulţi se închină păgânului Baal, cel care rupe gâtul oamenilor de sus şi de jos, după averi şi după plăceri vinovate. De-o vrea Domnul să nu ne piardă, să ne rugăm către sf. Ilie. Biruinţa cea mare a sfântului Ilie a fost cu cuvântul lui Dumnezeu ca armă, cu sărăcia şi pustnicia ca metodă, cu sfinţenia vieţii ca icoană.

Numai astfel aşteptăm Carmelul renaşterii noastre spirituale şi întoarcerea spre zarea dreptăţii lui nostru ca neam.